

Successful Treatment of Feline Cryptococcosis with Ketoconazole and Flucytosine

Feline cryptococcosis เป็นโรคติดเชื้อที่มีสาเหตุจาก *Cryptococcus neoformans* แมวป่วย จะแสดงอาการทางระบบหายใจส่วนต้น เช่น คัดจมูก มีน้ำมูกหรือน้ำมูกปนเลือด บางครั้งอาจพบก้อนเนื้อที่บริเวณโพรงจมูก การตรวจหาเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรค ทำได้โดยวิธี Impression smear ตรงก้อนเนื้อที่มี exudate หรือการล้างช่องจมูกด้วยน้ำเกลือ แล้วนำมาเพาะเลี้ยงเชื้อ เมื่อส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ จะพบเชื้อราที่เป็น yeast form มีแคปซูลหุ้ม อุบัติการณ์ของโรคนี้พบได้ไม่บ่อยนัก และไม่ใครนิยมแนะนำให้ทำการรักษา เนื่องจากค่าใช้จ่ายสูง ใช้เวลาในการรักษานาน และผลไม่แน่นอน นอกจากนี้โรค cryptococcosis ยังถูกจัดเป็น zoonosis คือสามารถติดต่อจากสัตว์สู่คนได้ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีรายงานปรากฏออกมาว่ามีการติดต่อของโรคนี้จากสัตว์ตัวหนึ่งไปยังสัตว์อีกตัวหนึ่ง หรือจากสัตว์สู่คนเลยก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้ ได้มีรายงานความสำเร็จในการรักษาโรค feline cryptococcosis ด้วยยา 2 ชนิด คือ ketoconazole และ flucytosine ตีพิมพ์ลงใน Journal of American Animal Hospital Association ปี 1990 บทความดังกล่าว รายงานผลการรักษาในแมวป่วยเพศผู้ที่ถูกตอนแล้ว อายุ 10 ปี น้ำหนัก 5.5 กก. แสดงอาการทางระบบหายใจมานานประมาณ

3 สัปดาห์ ในขณะที่สภาพร่างกายอื่น ๆ ปกติ ผลการวินิจฉัยพบว่าแมวเป็นโรค cryptococcosis มีค่า serum cryptococcal titer = 1:2 และผลการตรวจหาความไวของเชื้อราต่อยา Ketoconazole คือ 3.9 ไมโครกรัม/มล. และยา Flucytosine คือ 15.6 ไมโครกรัม/มล. ผู้รายงานได้ทำการรักษาโดยให้แมวกินยา Ketoconazole ขนาด 10 มก./น้ำหนักตัว 1 กก. (50 มก. ทุกวัน ๆ ละ 1 ครั้ง) ร่วมกับยา Flucytosine ขนาด 125 มก. ทุกวัน ๆ ละ 1 ครั้ง อาการป่วยหายไปภายใน 3 สัปดาห์ แต่ยังคงให้ยา ร่วมกันต่อไปอีก 2 เดือน ใช้เวลาในการรักษารวมทั้งสิ้น 81 วัน และภายหลังจากหยุดให้ยาแล้ว 1 ปี ค่า serum cryptococcal titer = 0 แมวมีอาการปกติ สังเกตไม่พบผลข้างเคียงใด ๆ จากยาดังกล่าว

ก่อนหน้าการรายงานฉบับนี้ ได้มีผู้ทำการรักษา dermal cryptococcosis ในแมว 1 ตัว โดยการให้ยา ketoconazole ขนาด 100 มก. ทุกวัน ๆ ละ 2 ครั้ง ใช้เวลาในการรักษานานถึง 10 เดือน ส่วน Flucytosine นั้น มีรายงานว่าใช้รักษา nasal cryptococcosis ด้วยขนาด 250 มก. ทุกวัน ๆ ละ 2 ครั้ง ใช้เวลาในการรักษานานน้อยกว่า คือ ประมาณ 8 เดือน และได้มีข้อเสนอแนะให้ใช้ยาได้มากกว่า 1 ชนิด ในการรักษา feline cryptococcosis ดังนั้น จึงมีรายงานการ

ศึกษาฉบับนี้เกิดขึ้นตามมา อย่างไรก็ตาม ยังจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลเพื่อพิสูจน์ผลดี ผลเสีย ของการใช้ยา 2 ชนิด ดังกล่าว ข้างต้นเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

บทเสริม

สารเคมีที่ใช้ในการรักษาโรค feline cryptococcosis มีข้อดี ข้อเสียแตกต่างกันไปในแต่ละชนิดดังนี้

Amphotericin B

: เป็นพิษต่อไต

Flucytosin

: สะดวกโดยการให้กิน แต่เชื้อ มักดื้อต่อยา

Ketoconazole

: เป็นอนุพันธ์ของ imidazole ออกฤทธิ์ยับยั้งการสังเคราะห์ ergosterol ซึ่งจำเป็นต่อการสร้างผนังเซลล์ของเชื้อรา Ketoconazole เป็นยาที่ถูกดูดซึมได้ดี ทางลำไส้ โดยเฉพาะเมื่อให้พร้อมกับอาหาร ตัวยาสสามารถกระจายไปตามเนื้อเยื่อต่าง ๆ ทั่วร่างกายยกเว้นที่สมอง ตาและอذنทะ ยานี้ใช้สะดวกโดยการให้กิน แต่อาจมีผลข้างเคียง คือ สัตว์อาจเบื่ออาหาร อาเจียน คัน อย่างรุนแรง และค่าเอ็นไซม์ของตับเพิ่มสูงขึ้น

นอกจากนี้ยังมี Itraconazole (triazole antifungal agent) ซึ่งมีกลไกการออกฤทธิ์ ใกล้เคียงกับ Ketoconazole แต่สามารถผ่าน blood brain barrier ได้ดีกว่า และมีความเป็นพิษน้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ยาตัวนี้ ยังอยู่ในระยะค้นคว้าทดลอง ข้อมูลจึงยังมีไม่มากนัก

ถอดความและเรียบเรียงจาก

"Successful Treatment of Feline Cryptococcosis with Ketoconazole and Flucytosin" ของ Marilyn G. Mikiciuk, William H. False และ Donald A. Schmidt. จาก Journal of American Animal Hospital Association. 1990; 26; 199-201 และ "Feline Cryptococcosis" ของ Medleau L. จาก Current Veterinary Therapy W.B. Saunders company; 1989; 1109-1111

โดย อ.น.สพ. พูลพล ผดุงชัยโชติ ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น